

Siseministri käskkirjaga „Teabevahetuse tõhustamine ja hõlbustamine“ kinnitatavate toetuse andmise tingimuste seletuskiri

I Sissejuhatus

Käskkirja alusel antava toetusega suurendatakse siseturvalisuse valdkonna suutlikkust. Toetuse andmise tingimuste käskkirja (edaspidi *TAT*) alusel toetatavad tegevused panustavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1149¹ (edaspidi *ISFi määrus*) artikli 3 punktis 1 sätestatud Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISF*) poliitikaeesmärgi „Aidata tagada kõrget julgeolekutaset liidus, eelkõige ennetades terrorismi ja radikaliseerumist, rasket ja organiseeritud kuritegevust ja küberkuritegevust ja võideldes nende vastu, abistades ja kaitstes kuritegevuse ohvreid ja valmistudes ette Sisejulgeolekufondi kohaldamisalasse kuuluvateks julgeolekuintsidentideks, riskideks ja kriisideks, tagades nendevastase kaitse ja neid tõhusalt juhtides“ ning ISFi määruse artikli 3 punktis 2 sätestatud erieesmärgi nr 1 „Tõhustada ja hõlbustada teabevahetust pädevates asutustes ja asjaomastes liidu organites, ametites ja asutustes ning nende vahel ning asjakohasel juhul kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega“ täitmisesse. Tegevusi toetatakse ajavahemikus 01.03.2022-31.08.2029. TATi tegevuste elluviijaks on Politsei- ja Piirivalveamet ja Rahapesu Andmebüroo. TAT eelarve on 11 752 667 eurot, sh ISF toetus 75% (8 814 500 eurot), millele lisandub riiklik kaasfinantseering 25% (2 938 167 eurot).

TAT eelnõu väljatöötamiseks loodi siseministri käskkirjaga töörühm, kuhu kuulusid teenistujad Siseministeeriumi erinevatest struktuuriüksustest ning Politsei- ja Piirivalveameti ja Rahapesu Andmebüroo esindajad. Eelnõu on koostanud Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Ülle Leht (ylle.leht@siseministeerium.ee) koostöös asjaomaste partneritega. Käskkirja juriidilise ekspertisi on teinud Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Liisa Olesk (liisa.olesk@siseministeerium.ee).

TAT on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva seletuskirja IV osas.

II Käskkirja sisu

Sisejulgeolekufondi 2021–2027 vahendite kasutamise aluseks on 27.10.2022 otsusega nr C(2022)7920 Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud „Sisejulgeolekufondi rakenduskava perioodiks 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*), mis on koostatud arvestades ISFi määruse artiklis 13 toodud nõudeid.

Rakenduskava viiakse ellu „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse“ (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 1 lõike 1 punkti 4 alusel. *ÜSS2021_2027* § 48 kohaselt on SiM ISFi korraldusasutuseks (edaspidi *KA*), rakendusasutuseks (edaspidi *RA*) ja rakendusüksuseks (edaspidi *RÜ*). Vastavalt *ÜSS2021_2027* § 10 lõikele 2 ja kooskõlas lõikega 4 võib SiM rakenduskavas ja *ÜSS2021_2027* § 47 lõike 1 alusel koostatud rahastamiskava eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks koostada meetme rakendamiseks TATi ning määrata selle elluviija. TAT sisaldab eesmärkide ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, toetatavate tegevuste sihtrühma, tulemusi, seost „Eesti 2035“ sihtide ja arengukavade eesmärkidega ning rakendamise tingimusi.

TAT sisaldab 14 punkti:

1. punkt „Reguleerimisala ja seosed Eesti riigi eesmärkidega“;
2. punkt „Toetatavad tegevused ja eesmärgid“;
3. punkt „Rügiabi“;
4. punkt „Tulemused ja näitajad“;
5. punkt „Projektide eelarved“;
6. punkt „Korraldusasutus, rakendusasutus, rakendusüksus“;

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1149, millega luuakse Sisejulgeolekufond.

7. punkt „Kulude abikõlblikkus“;
8. punkt „Toetuse maksmise tingimused ja kord“;
9. punkt „Elluviija ja partneri õigused ja kohustused“;
10. punkt „Aruandlus“;
11. punkt „TAT muutmine“;
12. punkt „Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord“;
13. punkt „Vaiete lahendamine“;
14. punkt „Rakendussätted“.

Punkt 1 „Reguleerimisala ja seosed Eesti riigi eesmärkidega“

Punktis 1 sätestatakse meetme nimetus, TAT seosed riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidega ja teiste vastavate strateegiliste dokumentidega. TAT on seotud ISFi erieesmärgiga nr 1. Näidatud on ka ISFi rakenduskava sekkumisvaldkonnad, millega TATI tegevused on seotud.

Peamine valdkondlik arengukava, mis hõlmab siseturvalisuse eesmärke, on „Siseturvalisuse arengukava 2020-2030“ (edaspidi *STAK*) ning selle programm „Siseturvalisus 2023-2026“. *STAK* on töötatud välja tihedas koostöös kõigi asjaomaste valdkondlike partnerite ja sidusrühmadega ning *STAK*i koostamisel on võetud arvesse seotud Eesti ELi poliitikaeesmärke. Samuti on TAT eesmärgid seotud muude dokumentidega nagu „PPA 2030“ ning Siseministeriumi valitsemisala info- ja kommunikatsioonitehnoloogia strateegia“, mis omakorda arvestab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi väljatöötatud digiühiskonna arengukava „Eesti digiühiskond 2030“² põhimõtteid.

TAT vajalikkuse põhjendus

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemine ning selleks teabevahetuse tõhustamine on ISFi olulisemaid eesmärke. Selle eesmärgi saavutamiseks plaanitakse TATI raames luua, kohandada ja hooldada ISFi eesmärkidele vastavaid info- ja sidesüsteeme.

Turvalisuse tagamise põhitegur on luua ja ajakohastada turvalisi infosüsteeme ja e-lahendusid. Kuigi digiteerimine on juba aastaid olnud üks Eesti lipulaevadest, on see alarahastatud ja turul ei ole piisavalt arendajaid. Samal ajal tuleb täita uusi liikmesriikidele esitatavaid nõudeid, et tagada turvalisusega seotud teabevahetus. On suureks väljakutseks, kuidas teavet paremini koguda, analüüsida ning asjaomaste pädevate asutuste sees ja vahel vahetada.

On oluline, et kõiki kuritegusid menetletaks võimalikult kiiresti ning pädevatel asutustel oleks õiguspärane juurdepääs vajalikele riiklikele ja rahvusvahelistele andmebaasidele. Selleks tuleb töötada välja asjakohased infosüsteemid ja andmebaasid ning tagada nende koostalitlusvõime, võttes arvesse infoturbemeetmeid ja tagades tõhusa järelevalve.

Eestis on veel valdkondi, kus andmevahetus ei ole digitaalne ja tehakse palju tööd käsitsi. Kriminaalmenetlus ei ole täielikult digiteeritud ja see mõjutab menetluse kiirust. Politseiurija ja kohtuekspertiisi teadlase suhtlust konkreetse juhtumi kohta tuleb tehnoloogia kasutamise abil veel parandada. Vaja on uut üleriigilist seiret (nt sõidukite, isikute ja objektide üle), mis oleks ühendatud Schengeni infosüsteemiga ning tagaks rahvusvaheliste kohustuste täitmise võitluses terrorismi ning raskete ja varjatud kuritegude vastu.

Tuleb suurendada järelevalvesuutlikkust, sh parandada andmete kogumist ja asjakohast teabevahetust nii keskkriminaalpolitsei sees kui ka teiste asutustega. Muu hulgas tuleb ajakohastada riiklike süsteeme ja soetada vajalikke IKT-seadmeid. Operatiivse järelevalve tööriist, mida Eesti õiguskaitseorganid praegu kasutavad, vajab ajakohastamist. On vaja töötada välja uus järelevalvemoodul, et teha seiret ja taktikalist analüüsi tervikuna ühes keskkonnas

² [„Eesti digiühiskond 2030“](#)

koos võimalusega teha eri päringuid (sh asjaomastes ELi infosüsteemides) ning vahetada infot. Operatiivse järelevalve tööriist suhtleb Europoli infosüsteemiga ja Schengeni infosüsteemiga.

Rahapesu, mis rahastab suuremat osa raskest ja organiseeritud kuritegevusest, on üks selle valdkonna peamisi liikumapanevaid jõude. Selleks, et suurendada ja hõlbustada ettevõtete, teenuseosutajate, finantseerimisasutuste ja virtuaalvaluuta teenuse osutajate vastutust rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamisel, tuleb luua asjakohane aruandlusportaal.

Asjaomaste asutuste suutlikkuse arendamine, et tegeleda luureandmetega avalikest allikatest (edaspidi *OSINT*), on samuti prioriteet.

Digitaalse kriminalistika valdkonnas tuleb näha ette iga-aastased eritarkvara (uendused, tasud, litsentsid) kulud, et tagada digitööendite tuvastamine, kogumine, käitlemine ja säilitamine.

Küberkuritegevuse ja OSINTi valdkonnas tuleb katta eritarkvara ja võrguseadmete iga-aastased hoolduskulud, et suurendada ja säilitada politsei suutlikkust teavet süstemaatiliselt hallata ja analüüsida.

Kõigis nimetatud valdkondades (v.a rahapesu) on lõplik toetuse saaja PPA, kes vastutab seaduse järgi riigi turvalisuse ja avaliku korra eest ning kuritegude uurimise ja ennetamise eest.

Punkt 2 „Toetatavad tegevused ja eesmärgid“

TATi punktis 2 nimetatud tegevused on kooskõlas järgmiste ISFi määruse II lisas toodud meetmete tegevustega: „Võtta kasutusele, kohandada ja säilitada julgeolekuga seotud ELi ja detsentraliseeritud infosüsteeme, sealhulgas tagades nende koostalitlusvõime, ning töötada välja asjakohased vahendid tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks“ ja „Toetada asjakohaseid riiklikke meetmeid, sealhulgas julgeolekuga seotud riiklike andmebaaside omavahelist seotust ja kõnealuste andmebaaside sidumist liidu andmebaasidega, kui see on asjaomaste õiguslike alustega ette nähtud ja vajalik artikli 3 lõike 2 punktis a sätestatud erieesmärkide rakendamiseks.“

TAT tegevused kuuluvad ka ISFi määruse IV lisas toodud meetmega „Projektid, mille eesmärk on ELi infosüsteemide ja riiklikke IKT-süsteemide koostalitlusvõime parandamine liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud ulatuses.“

Punkt 2 viitab ka ÜSS2021_2027 § 2 punkti 7 mõistes Riigikogu poolt riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete täitmisele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060³ artiklis 9 on sätestatud horisontaalsed põhimõtted, mida tuleb tegevuste elluviimisel arvestada. Tegevuste elluviimisel austatakse põhiõiguseid, sealhulgas andmekaitse, sooline võrdõiguslikkus, mittediskrimineerimine, rahvusvaheline kaitse ning haavatavate isikute, sealhulgas laste ja puuetega isikute erivajadused. TAT koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatuga.

TAT ettevalmistamisel ja rakendamisel tagatakse eri soost, vanuses, rassist või rahvusliku kuuluvusega, usutunnistuse või veendumuse või seksuaalse sättumusega inimestele võrdsed võimalused tegevustes (nt koolitustel) osalemiseks. Erivajadustega sihtrühmas olijatele tagatakse ligipääsetavus tegevustes osalemiseks ning seadmete kasutamiseks, sealhulgas kättesaadavus infole ja kommunikatsioonile.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/2088⁴ on sätestatud jätkusuutliku

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris.

investeeringu põhimõtte. Selle kohaselt on investeering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (edaspidi *DNSH*) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonna- või sotsiaalsed eesmärgid. *DNSH* hindamiskriteeriumid tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁵ artiklist 17. Sellele lisaks tuleb arvesse võtta ka ELi jätkusuutliku arenduse ja Pariisi kliimapakti eesmärgid. Projektide rakendamisel järgitakse asjakohaseid keskkonnamääruseid õigusakte ja keskkonnahoidlike hangete põhimõtteid. Elluviijad korraldavad sündmusi keskkonnahoidlikult.

TATI tegevused viiakse ellu riigiasutuste tavapärase tegevuse raames, mille puhul ei ole ette näha olulist keskkonnamõju järgmistele EL keskkonnamäärustele:

- kliimamuutuste leevendamine;
- kliimamuutustega kohanemine;
- vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse;
- ringmajandus;
- reostuse vältimine ja kontroll;
- bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine.

Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise tingimused“ (edaspidi *ühendamäärus*) § 41 lõike 1 punktist 7 kehtestatakse asjakohasel juhul nõuded, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnamäärustele. Siseministri 6. mai 2022. a käskkirja alusel otsustati ISFi rakenduskava keskkonnamõju strateegiline hindamine algatamata jätta, kuna jõuti järeldusele, et ISFi rakenduskava ei sisalda keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 6 sätestatud olulise keskkonnamõjuga tegevusi. ISFi rakenduskava tegevused ei tekita potentsiaalselt olulist kahju keskkonnamäärustele ning seega täiendavate nõuete kehtestamiseks puudub vajadus.

Erinevalt Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühtekuuluvuspoliitikast, mis on osa EL majanduse juhtimise raamistikust ning kuulub seega vahetult EL-i majandus-, eelarve-, töö- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise tsükli ehk Euroopa poolaasta protsessi, ei ole Sisejulgeolekufond loodud EL ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide täitmiseks, vaid adresseerib EL raske ja organiseeritud kuritegevuse ning terrorismi ja radikaliseerumise vastu võitlemise poliitikaeesmärgid. Sellest ning ISFi määruses sätestatud toetuse kohaldamisalast tulenevalt aidatakse TATI raames ellu viidavate projektidega kaasa riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegiliste sihtide ja aluspõhimõtete saavutamisele: sisejulgeoleku alase võimekuse suurendamine aitab tagada turvalist keskkonda ja Eesti 2035 sihtide suunas liikuda. Elluviidaval tegevusel ei ole regionaalset mõõdet.

Osades projektides on partneriks Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (edaspidi *SMIT*). Osades projektides ei ole *SMIT* partner, küll aga võib ta tegevusi ellu viia, nt osaleb *SMIT* mõnes TATI projektis hankijana, kuid maksjaks jääb elluviija, mistõttu *SMIT*il kulusid ei teki.

Punktides 2.1 – 2.2 kirjeldatakse tegevusi TAT eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks. Iga projekti juures näidatakse projekti sisu ja eesmärk, sihtrühm, tulemus, abikõlblikkuse periood, elluviija ja partner. Abikõlblikkuse periood näitab, millal võib tegevustega alustada ning mis ajaks peavad olema tegevused lõpetatud. Abikõlblikud on kulud, mis on tekkinud projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Projektidel puudub omafinantseerimise kohustus.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL), millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088.

Punkt 3 „Riigiabi“

Punktis 3 sätestatakse, et TATi raames eraldatav toetus ei ole riigiabi.

TAT eesmärk on kuritegevuse ennetamine ja sellega võitlemine. Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid ning riigisisest konkurentsiseaduse riigiabi peatükk 6. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust. Seega on esimeseks oluliseks komponendiks enne nelja riigiabi kriteeriumi hindamist teha selgeks, kas abi saaja on ettevõtja. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt tuleb riigiabi kontekstis lugeda ettevõtjaks kõiki üksusi, mis tegelevad järjekindlalt majandustegevusega; seda siiski vaid eeldusel, et isik pakub vastutasu eest mingit kaupa või teenust, mida vähemalt potentsiaalselt võiks turumajanduse tingimustes pakkuda ka konkurendid.

Toetatavad tegevused on seotud avaliku võimu teostamisega, toetust ei anta majandustegevuse toetamiseks ning punktis 2 nimetatud projektide elluviijaks ja partneriks on valitud selline riigi valitsemisala asutus, kes saab olla ainuvõimalik tegevuste elluviija.

Politsei- ja Piirivalveameti põhimääruse kohaselt on Politsei- ja Piirivalveamet Siseministeeriumi valitsemisala valitsusasutus, mille ülesanne on mh süütegude ennetamine ja riikliku järelevalve teostamine õigusaktides sätestatud juhtudel ja korras, süütegude menetlemine ning ameti tegevusvaldkonnas Euroopa Liidu õigusaktist või muust rahvusvahelisest kohustusest tuleneva riikliku kontaktpunkti ülesannete täitmine.

Rahapesu Andmebüroo on Rahandusministeeriumi valitsemisalasse kuuluv valitsusasutus, mille ülesandeks on mh rahapesu ja terrorismi tõkestamine, sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine.

SMIT on Siseministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on ministeeriumi valitsemisala ülesannete täitmiseks vajalike IKT teenuste arendamine, haldamine ja hankimine. Võib möönda, et kaudseteks abi saajateks on ka teatud ettevõtjad, kellelt elluviijad teenuseid tellivad. Oluline on siinkohal, et sellistel puhkudel on teenuseosutajad leitud hankemenetlusega, mille tulemusena pakub abi saaja vastu teenust turuhinnaga ning ta ei saavuta sellega eelist. Seega ei ole tegemist riigiabiga.

Punkt 4 „Tulemused ja näitajad“

Tabelis on projektide kaupa esitatud tulemus- ja väljundnäitajad ning nende sihttasemed aastateks 2024 ja 2029. Väljundnäitajate puhul näidatakse aastaks 2029 saavutatav sihttase. Samuti on esitatud näitajate sisu. Kõikide näitajate algtase on 0. Näitajad on seotud projektide elluviijate poolt saadetud sisendi alusel. Sisendi aluseks on mh eelnevad koolitused, hanked ja turu-uuringud. Majanduslik keskkond on küll oluliselt muutunud seoses COVID-19 puhangu ning sõjaga Ukrainas, kuid Euroopa Komisjoni kinnitatud näitajaid ei ole võimalik rakenduskavas vähendada. Juhul, kui sihttaset ei saavutata, peab elluviija seda põhjendama hilisemas aruandluses.

TAT panustab järgmistesse ISFi määruse V lisas toodud ühistesse näitajatesse:

Väljundnäitajad:

- välja töötatud/ kohandatud/ hooldatud IKT-süsteemide arv
- ostetud seadmete arv;
- koolitustegevuses osalejate arv.

Tulemusnäitajad:

- liikmesriikides / julgeolekuga seotud ELi ja detsentraliseeritud infosüsteemidega / rahvusvaheliste andmebaasidega koostalitlusvõimeliseks muudetud IKT-süsteemide arv;
- nende osalejate arv, kes peavad koolitust oma töö jaoks kasulikuks;
- nende osalejate arv, kes teatavad kolm kuud pärast koolituse läbimist, et nad kasutavad koolituse käigus omandatud oskusi ja pädevust.

Punkt 5 „Projektide eelarved“

Punktis 5 on toodud TATi punktides 2.1-2.8 nimetatud projektide kogueelarved ning ISFi ja riikliku kaasfinantseeringu määr ning kaudsete kulude määr. Nende projektides, milles on lubatud seadmete ostmise või rentimise, on märgitud maksimaalne summa, mida tohib kasutada seadmete ostmiseks või rentimiseks.

Punkt 6 „Korraldusasutus, rakendusasutus, rakendusüksus“

Punktis 6 on vastavalt ÜSS2021_2027 § 48 toodud, et TATi KA, RA ja RÜ ülesandeid täidab SiM.

Punkt 7 „Kulude abikõlblikkus“

Abikõlblike kulude, sh mitteabikõlblike kulude kindlaks määramisel tuleb lähtuda ühendmäärusest. Ühendmääruse § 1 lõige 2 lubab ühendmääruses sätestatud tingimusi jätta kohaldamata, kui see tuleneb Euroopa Liidu õigusaktidest ja määruses ei ole sätestatud teisiti. Tegevustoetusena elluviidavate projektide abikõlblike kulude kindlaks määramisel tuleb järgida ISFi määruse lisa VII lõikes 1 sätestatud, seega rakendatakse tegevustoetuse erisuste loomisel ühendmääruse § 1 lõiget 2.

TATis sätestatakse abikõlblikud kulud. Kulu taha sulgudesse märgitud loetelu on näitlik. Elluviijal on kohustus tõendada TATis nimetatud kulu vajalikkust ning seotust tegevusega, kui projekti kontrollijad seda nõuavad.

Tegevuste elluviimisega kaasnevad personalikulud, mis on abikõlblikud vastavalt ühendmääruse §-le 16. Projekti juhtimisega ning tegevuste läbiviimisesse kaasatud ekspertide ja koolitajatega seotud personalikulu on otsene kulu. Kui projekti heaks töötavad isikud täidavad asutuses ka teisi ülesandeid, peab projekti töö kohta täitma tööajatabelit või sätestama projekti elluviimisega seotud täiendavad teenistusülesanded vastavas käskkirjas või muus sellekohases asutusesiseses dokumendis. Selleks, et järgida projektide üldist valikukriteeriumi „projekti kuluefektivsus“, on käskkirjas sätestatud, et projekti juhtimisega seotud kulu võib moodustada kuni 10% projekti eelarvest.

Vastavalt ühendmääruse § 17 punktile 8 ja § 21 lõikele 1 on kaudsed kulud abikõlblikud ainult ühtse määra alusel. Ühtse määra rakendamisel ei tule tõendada ega esitada SiMi kaudsete kulude kuludokumente, kulude tasumist tõendavaid dokumente ega kulu aluseks olevaid arvestusmetoodikaid. Seetõttu ei kontrollita ka kaudsete kulude aluseks olevaid kulusid kohapealse kontrolli ega projektiauditi käigus. Samuti ei tule osalise tööajaga administreeriva personali üle pidada arvestust ega raamatupidamisarvestuses eristada ühtse määra alusel hüvitatud kaudseid kulusid. Kaudsed kulud moodustavad kuni 7% tegevuse otsestest kuludest. Kaudsete kulude protsent iga projekti kohta on sätestatud TAT punktis 5. Kaudsete kulude protsent jääb samaks kogu projekti elluviimise ajal. Kui kontrolli või auditi tulemusel kuulutatakse otsene kulu osaliselt või täielikult abikõlbmatuks, väheneb proportsionaalselt ka kaudne kulu. Oluline on silmas pidada, et kaudset kulu saab kasutada alles siis, kui otsene kulu on tehtud vastavalt ühendmääruse § 28 lõikele 3.

Vastavalt ISFi määruse artikli 13 punktile 11 peab liikmesriik konsulteerima Euroopa Komisjoniga, kui rakendatakse projekte koos kolmanda riigiga, kolmandas riigis või seoses kolmanda riigiga. Seetõttu tuleb kolmandates riikides toimuvatel koolitustel jm üritustel osalemine eelnevalt kooskõlastada SiMiga.

Lisaks ühendmääruse §-s 17 sätestatud kuludele on mitteabikõlblikud ka seadmete ja

transpordivahendite soetamise ja rentimise kulud, v. a projektides, kus TAT punkti 5 kohaselt on need kulud lubatud. Seadmete ja transpordivahendite soetamise ja rentimise kulud on üldjuhul mitteabikõlblikud, kuna ISFi määruse artikli 13 kohaselt võib kuni 35% ISFi rakenduskava vahenditest kasutada seadmete või transpordivahendite soetamiseks või rentimiseks.

Punkt 8 „Toetuse maksmise tingimused ja kord“

Makse saamiseks esitatavate dokumentide kord on sätestatud ühendmääruse §-s 24 ning makse menetlemine kirjeldatud ühendmääruse §-s 25. Toetuse väljamaksmine toimub ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 alusel, v.a kaudsete kulude hüvitamine. See tähendab, et toetust makstakse tegelike kulude alusel, mis tähendab, et kulude maksmine toimub siis, kui töö tulemus on kätte saadud ja kulu on täies ulatuses makstud. Ettemakseid (sh sõlmitud lepingute raames ette nähtud ettemakseid) toetusest ei hüvitata. Kaudsed kulud hüvitatakse ühtse määra alusel.

Maksetaotlusi esitatakse vähemalt kord kuue kuu jooksul, kuid maksimaalselt üks kord kvartalis. Kuna riigiasutused saavad kulude tasumiseks enne toetuse saamist käibevahendeid riigieelarve seaduse alusel, on nende taastamiseks vaja võimalikult kiiresti esitada SiMile maksetaotlused. See tagab, SiM saab abikõlblikud kulud omakorda lisada Euroopa Komisjonile esitatavasse maksetaotlusse. Kui 6 kuu jooksul kulusid ei tehta, siis null-reaga maksetaotlust esitada ei tule.

Punkt 9 „Elluviija ja partneri õigused ja kohustused“

Lisaks TAT-s sätestatud kohalduvad elluviijale kõik ühendmääruse §-des 10–11 toetuse saajale sätestatud kohustused ning partnerile ühendmääruse § 10 lõike 1 punktides 2–6, 8–10 ja 13–16 ning §-is 11 nimetatud kohustused. Muu hulgas tuleb erilist tähelepanu pöörata ühendmääruse § 11 toodud ostumenetluse põhimõtetele ja riigihangete seaduse järgimisele, sh tuleb järgida asutuse riigihangete korda. Avalikustamisel tuleb lähtuda ÜSS2021_2027 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 54 „Perioodi 2021-2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ ning kasutada määruse lisas 2 toodud logo jooniseid. Kui projekti maksumus on üle 100 000 euro, tuleb investeringu või seadme asukohta püstitada tahvel kohe pärast investeringuga seotud toimingut või ostetud seadme paigaldamisega alustamist. Tahvel peab vastama avalikustamise määruse § 6 toodud nõuetele. Kooskõlas ELi ühissätete määruse artikli 50 punktiga ei pea tahvlit püstitama, kui ELi või riikliku õiguse kohaselt ei ole selline avaldamine lubatud julgeoleku, avaliku korra, kriminaaluurimiste või isikuandmete kaitsega seotud põhjustel kooskõlas määrusega (EL) 2016/679⁶.

SiM sisestab projektid Struktuuritoetuse registrisse. Selleks peab elluviija lisaks TATis sisalduvale informatsioonile esitama SiMile 15 tööpäeva jooksul pärast TATi kinnitamist iga projekti kohta projekti kirjelduse ja eelarve. Projekti kirjelduses, mille allkirjastavad nii elluviija kui partner, sisaldub kinnitus, et elluviija kui partner vastavad ühendmääruse § 3 nõuetele. Projektis eelarves tuuakse eelarve jagunemine aastate kaupa eelarveridade (alategevuste) vahel. Kui tegevuste eluviimise käigus tekib vajadus jaotist muuta, esitab elluviija SiMile vastava taotluse. Halduskoormuse optimeerimiseks on projekti eelarvejaotust lubatud muuta maksimaalselt kaks korda aastas – 15. jaanuar ja/või 15. juuni. Punktis 9.3.2. on toodud olukorrad, mil ametlikku muudatust taotlema ei pea.

Elluviija peab projekti raames planeeritavatest üritustest (sh koolitusest, seminaridest, konverentsidest, õppereisidest) teavitama SiM välisvahendite osakonda e-toetuse keskkonna kaudu vähemalt 14 päeva enne ürituse toimumist, et võimaldada kohapealse kontrolli tegemist.

⁶ [Euroopa parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. a määrus \(EL\) 2016/679, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta \(isikuandmete kaitse üldmäärus\) - ELT L 119 4.5.2016, lk 1.](#)

Kuna ISFi toetus planeeritakse riigieelarve ja riigieelarve strateegia koostamise käigus, peab SiM selle kasutamise planeerimiseks esitama riigieelarve strateegia protsessis kassapõhise maksete prognoosi. Maksete prognoosi koostamiseks peab projekti elluviija andma sisendi iga projekti elluviimise aasta 15. jaanuariks ja 15. juuniks.

Punkt 10 „Aruandlus“

Punktis sätestatakse vahearuannete, lõpparuande ja teatud tingimustel järelaruande esitamise kohustus ja tähtajad ning aruannetes puuduste esinemise korral nende menetlemise kord. Korrapäraselt esitatud aruanded aitavad jälgida TATi tegevuste/projektide edenemist ja tulemuste täitmist ning võimaldavad vajaduse korral tähelepanu juhtida vajakajäämistele, samuti teha tegevuste elluviimises õigeaegseid muudatusi.

Punkt 11 „TAT muutmine“

Punktis sätestatakse TAT muutmise kord. Muudatusvajadused peavad olema motiveeritud ja aitama kaasa TATi edukale elluviimisele. Sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul ei ole TATi muutmine mõistlik, arvestades muutmisprotsessi ajamahukust ning sellega kaasnevat halduskoormust. TATid peavad põhinema põhjalikel analüüsidel ja planeerimisel, välistades sagedaste paranduste vajaduse. Samuti peavad vajalikud muudatused olema põhjendatud ja läbi kaalutud. SiMil on õigus TATi muuta, kui selgub, et see on vajalik TATi edukaks elluviimiseks või TATi elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TATi rakendamisel tekib eelarveliste vahendite jääk, võib SiM vähendada TATi eelarvet tingimuseel, et see ei takista TATi eesmärkide täitmist. Vastav säte on vajalik olukorras, kui on näha, et TATi tegevuste elluviimiseks kulub oluliselt vähem vahendeid, kui oli esialgu planeeritud.

Punkt 12 „Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord“

Viidatakse finantskorrektsiooni otsuste ja tagasimaksete tegemise reeglistikule.

Punkt 13 „Vaiete lahendamine“

Nimetatakse SiM otsuse või toiminguga vaide menetleja.

Punkt 14 „Rakendussätted“

TAT jõustub tagasiulatuvalt alates 01.03.2022

III Käskkirja vastavus Euroopa Liidu õigusaktidele

Käskkiri on vastavuses Euroopa Liidu õigusega. Käskkirja koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1149.

IV TAT mõju

TAT avaldab positiivset mõju Eesti elanikkonna turvatundele.

Andmekaitsealane mõjuhinnang

Haldusmenetluse käigus töötleb haldusorgan isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks. Avalik ülesanne tekib ÜSS2021_2027 § 10 lõike 2 kohaselt siseministri kinnitatud toetuse andmise tingimuste käskkirja alusel. Seetõttu kohalduvad kõik asjakohased muud avalikku õigust puudutavad sätted nimetatud asutustele. Nii vastutab iga protsessis osaleja andmetöötlamise nõuete eest vastavalt isikuandmete kaitset reguleerivatele õigusaktidele (isikuandmete kaitse üldmäärus, isikuandmete kaitse seadus ja valdkondlikud eriseadused). Samuti peab olema tagatud andmete kaitse ja turvalisus.

V TAT kooskõla ISFi üldiste valikukriteeriumitega

1. TATi mõju erieesmärgi saavutamisele

TATi seotus erieesmärgiga on kirjeldatud käskkirja punktis 2.

TATi panust erieesmärgi väljund- ja tulemusnäitajatesse on kirjeldatud käskkirja punktis 4.

2. TAT põhjendatus

TAT tegevused aitavad kaasa ISFi erieesmärgi nr 1 saavutamisele. TAT eesmärgi ja vajalikkuse ning eesmärgi saavutamiseks tehtavate tegevuste kirjeldus on esitatud käskkirja eelnõu punktis 2 ning seletuskirja I ja II peatükis.

3. Kuluefektiivsus

Planeeritud eelarve kujunemist on kirjeldatud seletuskirja punktides 5 ja 7.

4. Elluviija ja partneri suutlikkus projekti ellu viia

TATi elluviijad on riigiasutused - Politsei- ja Piirivalveamet ning Rahapesu Andmebüroo ja SMIT, kelle TATi eesmärkidega seotud põhiülesanded on toodud seletuskirja punktis 2. Nimetatud avalikke ülesandeid saab täita vaid selleks pädev asutus.

5. TATi mõju Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega on selgitatud käskkirja eelnõu punktis 1.

VI TAT rakendamine

TATi rakendatakse tagasiulatuvalt alates 01.03.2022.

VII TAT kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.

Lisa: Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontrollleht